

Bewuste chaos?

Coby van der Linde over energie en geopolitiek onder presidentschap Trump

Energiepodium.nl 7 juni 2017

Het is onrustig aan het geopolitieke ordeningsfront. We geven hier graag Trump de schuld van en toegegeven, hij is een gemakkelijk slachtoffer. Hij weet niet alleen de wereld buiten de VS op zijn kop te zetten, maar ook in zijn eigen regering en Witte Huis zijn de wenkbrauwen al menig keer de haarlijn gepasseerd. De fout die we volgens mij allemaal maken is dat we het creëren van chaos zien als een teken dat de president niet weet wat hij doet. Maar wat als het creëren van chaos doelbewust is? Doelbewust, om de sclerose in zowel binnenlandse als buitenlandse instituties bloot te leggen. Een soort van flink op de rem stoempen om alle passagiers van de Amerikaanse bagagedrager af te werpen om vervolgens de voorwaarden waarop het ritje wordt voortgezet opnieuw te bepalen. Het is maar een gedachte die opkomt bij zoveel irrationaliteit en chaos.

Barsten

Als simpele energieziel zag ik namelijk het feestje van het Trans-Atlantische bondgenootschap maar niet op gang komen, niet in Brussel en niet op Sicilië. Hoepla van de bagagedrager, waar Europa sinds 1945 zo comfortabel had verkeerd. Waar het in de laatste jaren gedaan had wat het kon, maar niet deed wat werd verwacht. Want toegegeven, de lasten van de veiligheid werden in het bondgenootschap lang onevenredig gedragen. De barsten in het bondgenootschap werden tastbaar rond het ingrijpen in Irak in 2003 en ook over het mogelijke NAVO-lidmaatschap van Georgië en Oekraïne werden stevige woorden gewisseld. Ook in de periode Obama werden veel van de zaken die nu zo zwaar op de maag liggen aangekaart. Het is duidelijk dat Trump en Obama in meer verschillen dan stijl alleen.

“China, het land dat ‘China eerst’ tot een kunst heeft verheven”

Bier

De reactie van de in de kuif gepikte Europeanen is zo nog verrassender dan de tirade van Trump. Met een stevige pot bier in de hand kondigde Merkel aan dat de vanzelfsprekendheid van het Trans-Atlantisch bondgenootschap niet meer gerekend kon worden. We moesten maar meer op de eigen kracht gaan varen door meer samenwerking in Europa. Op die trompet blaast ze sinds de financiële en economische crisis steeds luider en Trump (en de verkiezing van Macron) verschaft haar het ideale argument om nu door te drukken. Waar decennialang de gezamenlijke Europese buitenland- en defensiepolitiek vastliep in nationale voor- en nakeuren, lijkt Trump het nu in een weekend voor elkaar te krijgen de neuzen meer dezelfde kant op te krijgen. En waar een ronde van verkiezingen in verschillende EU-lidstaten was begonnen met de angst voor een breed referendum tegen de EU, wordt, met de Franse verkiezingen veilig achter de rug en de Britse van weinig belang geacht voor het oude continent, nu met meer ‘Europa’ wederom de sprong naar voren gewaagd. Het kan verkeren.

Buitelen

De klap op de vuurpijl was de aankondiging van Trump om het klimaatakkoord van Parijs op

te zeggen. Iedereen buitelde over elkaar heen, zowel binnen als buiten de VS. Amerikaanse steden en staten verklaarden gewoon door te gaan met het ingezette beleid, getuige de overeenkomst tussen Californië en China. We vergeten vaak dat het energiebeleid in de VS vooral in de staten wordt bepaald en markt en technologie enorm van invloed zijn op de lokale energiemix. Deze interne Amerikaanse worstelingen laten zien dat het verlaten van het Parijse akkoord minstens zo omstreden binnen als buiten de VS is.

Beeld

Ook de buitenlandse reactie was heftig. Kennelijk had Trump de aanwezigen op de G7-top al door laten schemeren wat er aan zat te komen. De stuurse koppen op foto's en het etiquette negerend handen schudden was een veeg voorteken. Als een rijpe pruim leek de EU China in de schoot te vallen als logische nieuwe partner in de energietransitie. China liet zich de rol als voorvechter van vrijhandel en klimaat gemakkelijk aanleunen. China, het land dat 'China eerst' tot een kunst heeft verheven. Kunt u het nog volgen? Wat boven zat zit nu onder, wat links zat zit rechts.

Boom

Het flink schudden aan de geopolitieke orderingsboom zal ongetwijfeld nog even duren en de verwarring zal eerder toe- dan afnemen. Hoe die onzekerheid zal uitwerken op de ontwikkeling van bijvoorbeeld de internationale energiemarkten, de ontwikkeling van energiebeleid van landen en/of op de voortgang in de wereld met het terugdringen van CO₂-uitstoot is nog ongewis. Laten we maar hopen dat er ook grenzen aan irrationaliteit zijn.

Coby van der Linde is directeur van het Clingendael International Energy Programme (CIEP)